

POTŘEBUJEME ZÁKON O BOTANICKÝCH ZAHRADÁCH?!

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.

1. Úvodem

Ve svém příspěvku bych se rád zabýval otázkou, zda je třeba tak notoricky známou a evropsky i česky rozšířenou a zavedenou instituci, jako je botanická zahrada, nějak speciálně upravovat právní formou (zákonem), či nikoliv, a zda nám tedy současné právní vakuum postačuje. Půjde samozřejmě také o porovnání právního stavu zoologických zahrad, které jsou nejen upraveny směrnici EU, ale i ji transponujícím zákonem o zoologických zahradách, s právním stavem (vakuum v právní úpravě) botanických zahrad.

2. Historie a vymezení pojmu botanická zahrada

Zahrada¹ (lat. *hortus*, angl. *garden*, franc. *jardin*, něm. *Garten*) nás v různých svých podobách obklopovala od nepaměti. Zahradu můžeme například chápat jako lidmi upravený pozemek s uměle vysázenou vegetací. Jsou známy a dokládány již od starověku. *Visuté zahrady královny Semiramis* byly dokonce zařazeny mezi starověkých sedm divů světa.² Zahrady vznikají i ve středověku při dvorech různých panovníků a obklopují jejich sídla – hrady, či spíše zámky. Mnohé z nich se dochovaly, byť v obměněné podobě, dosud.

V moderní době postupně vznikají veřejné botanické zahrady,³ jejichž hlavním cílem je poučení a potěcha návštěvnictva. Až posléze přicházejí jejich funkce vědecké, odborné a záchranné. Mezi jednu z nejstarších botanických zahrad patří například *Jardin des Plantes* v Paříži a její zoologická *Ménagerie*, které existují dodnes. V současné době v podstatě zřejmě není v Evropě, resp. v Evropské unii, země, která by neměla alespoň jednu botanickou (stejně jako zoologickou) zahradu. Celosvětově jdou počty botanických a zoologických zahrad jistě do tisícovek.

Botanickou zahradu lze definovat např. tak, že jde obvykle o uměle vysázenou zahradu, která prezentuje veřejnosti ucelenou a odborně zpracovanou sbírku rostlin. Unie botanických zahrad ČR vymezuje ve svých dokumentech jako tři základní podmínky (substráty) každé botanické zahrady:

- pozemky a rostliny (alespoň 500 pěstovaných taxonů či kultivarů),

¹ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zahrada>, [cit. 17.10.2016].

² https://cs.wikipedia.org/wiki/Visuté%20zahrady_Semiramidiny, [cit. 17.10.2016].

³ https://cs.wikipedia.org/wiki/Botanick%C3%A1_zahrada, [cit. 17.10.2016].

- tým odborně způsobilých pracovníků,
- návštěvnictvo spolu s otevřením nejméně dva měsíce za rok.

Obdobné substráty (věcný a personální) jistě platí obdobně i pro zoologické zahrady.

3. Role a funkce botanických zahrad

Hned na úvod části týkající se rolí a funkcí (botanických i zoologických) zahrad považují za velmi vhodné, ba příhodné, citovat prof. Jiřího Jandu z jeho spisku o zoologických zahradách. Ač byl tento napsán téměř před 90 lety, neztratil nic ze své aktuálnosti a dnes je snad ještě akutnější než v době svého vzniku.

„A náhle vidíme, že skrz naskrz praktická Amerika zařídí a vede ústav s mili-onovými obraty, jež taktak se kryjí, ba na něž doplácí různé korporace, jednotlivci i stát. Proč to? Jistě je zde skutečně něco, co chladně uvažujícího Američana pohnulo k takovému skutku. Jistě že tento ústav není snad jen napodobení klesající nehybné Evropy nebo snad jen chvilková nálada, když trvá už od r. 1899 a stále vzrůstá. Amerika počítá taktó: Jak vyhlížeti bude povrch zemský za malou hrstku desítek let? Půjde-li se tímhle tempem, bude-li mizeti druh zvířat za druhem, bude-li padat les za lesem, bude-li se řeka za řekou stávatí plavebním kanálem a louka za loukou obilním polem, musí za přemnožení se člověka nezbytně nastati poměry neutěšené. Byť i dnes hleděl si člověk stále novými a novými nervy ničícími a organismus vysilujícími zábavami nahraditi to, co dříve jeho unavenému tělu poskytla jen a jen různorodá příroda, musí nastati doba, kdy ani medicinsky regulovaný sport tělocvičný, ani novými vymoženostmi technickými usnadněný život nenasytí duševních potřeb lidských. Byť i dnes se zdálo, že odklon od přírody jest trvalý a že se časem zreguluje v naprosté postrádání přírodních dojmů, že postačí pak člověku jen vzduch a potrava z přírodních potřeb, přec v myslích správně uvažujících může nastati malá pochybnost: což když pak na samém konci onoho praktického vývoje člověka, v dobách jeho zaplavení celého povrchu zemského se ukáže, že to přec jenom tak docela s tím naprostým pohrdáním přírodou nejde, což když se ukáže, že to, co bylo v dobách ještě poměrně zachovalých považováno za příjemný sice sport, ale ne za nutnost – objeví se základní nutnosti životní? Kde naleznou se pak cesty a pomůcky k restaurování všeho dávno zničeného, nadobro odstraněného přemnožením lidským, když už dnes, v dobách poměrně ještě pestrosti povrchu zemského, neučiníme příprav k tomu, aby našim potomkům něco zbylo z oné bývalé krásy a hojnosti. A tato úvaha nejprve v Americe vedla k vytvoření rezervací, oněch oasis zbylých z různotvárného a různě zřízeného povrchu zemského, vedla k zákonům o ochraně přírody a vedla i k založení nejučinnější pomůcky pro šíření lásky k přírodě – zahrady zoologické.“⁴

⁴ Janda, J.: Zoo. O zoologických zahradách a životě v nich. Ústřední nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze. Praha 1927.

J. Janda (obdobně jako K. Čapek ve své „Prosbě o milost“) nejen velmi vizionářsky postihl negativa a problémy budoucího vývoje, ale naznačil i některé účinné nástroje řešení (chráněná území, ochranné právní normy a zoologické zahrady). Bohužel dnešní realita je v mnohém zřejmě ještě děsivější, než jak ji očekával a popisoval ve svých úvahách. Na druhé straně vývoj vědy, techniky, lidského poznání a uvědomění, vzdělání a osvěty (nejen věd přírodních, ale i společenských) pokročil za těch skoro sto let též v neočekávané míře, což nám ještě dává alespoň nějakou šanci na změnu a přežití. Bohužel lidská hloupost, omezenost i nenasytnost jsou stále konstantní nebo spíše rostoucí.

Mezi hlavní úkoly zoologické zahrady řadí J. Janda na počátku 20. století:

- cit k individu u zvířecímu,
- představu o možné ochraně dnešní přírody,
- sbližování mezi přírodou a člověkem,
- poslání zábavné,
- vědecký význam,
- umělecký prospěch.

Role a funkce botanických (obdobně jako i zoologických) zahrad můžeme dle mého názoru členit na:

- a) výchovné (edukativní), vzdělávací a osvětové (vztah člověka a rostliny),
- b) záchranné a ochranné,
- c) vědecké a výzkumné,
- d) zábavné a oddechové (využití volného času),
- e) estetické, etické a emoční.

Všechny výše uvedené funkce botanických zahrad spolu úzce souvisejí a do jisté míry se i prolínají a vzájemně ovlivňují. Výše uvedené role lze samozřejmě v podobné míře vysledovat a dovést i u zahrad zoologických. Ve světě, ale i v České republice, se vyskytují i zahrady, které jsou současně plnohodnotnými zahrada-mi botanickými i zoologickými. Mezi ty světově známé, ale zároveň již historické patří například pařížská Jardin des Plantes s její zoologickou Ménagerií, které v této symbióze fungují dosud a jejichž dalšímu rozvoji brání jen územní limity v rámci centra francouzského hlavního města. U nás jde pak zejména o Zoologickou a botanickou zahradu města Plzně, v menší míře i o zahrady v Ostravě a ve Zlíně – Lešně.

U botanických zahrad je poněkud potlačena funkce zábavná, protože rostliny se na rozdíl od zvířat nepohybují a nečiní nic směšného, zábavného či jinak pozoruhodného. Jsou víceméně krátkodobě statické. Člověk se s nimi, na rozdíl např. od papoušků, šelem či hlavně opic, „může jen stěží srovnávat“. Naopak silná je funkce krásna a estetická, která u zvířat nemusí být vždy až tak silně splněna.

O rolích botanických a zoologických zahrad zejména při ochraně a zachování genetické diverzity pojednává podrobněji J. Zicha v díle citovaném za závěr. Na jeho skvělý popis a rozbor v bližším tímto čtenáře odkazují.⁵

4. Současný stav a budoucí rozvoj botanických zahrad v České republice

V České republice je v současné době asi 50 botanických zahrad a arboret,⁶ které v podstatě rovnoměrně plošně pokrývají celé území našeho státu. Pokud jde o právní formu, jsou pak mezi nimi instituce zřizované obcemi (městy), kraji, vysokými i středními školami, spolky, ale i soukromými fyzickými osobami. Na rozdíl od doby minulé tak již nenajdeme botanické zahrady zřizované a provozované státem (obdobně i u zoologických zahrad). Lze konstatovat, že zřizovateli či provozovateli přibližně 40 větších botanických zahrad a arboret na území ČR se nacházejících jsou zejména obce (města), univerzity, kraje a jejich střední školy, vzácněji již spolky či obchodní společnosti.

Činnost botanických zahrad jako právních subjektů je v současné době v českém právu regulována, avšak pouze obecnou právní úpravou těch vztahů, do nichž botanická zahrada při své existenci a činnosti vstupuje. Mezi hlavní české, mezinárodní a evropské právní předpisy, které se na činnost botanických zahrad vztahují, tak můžeme uvést:

- zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy,
- zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů,
- Úmluva o biologické rozmanitosti (publikována ve Sbírce zákonů pod č. 134/1999), včetně tzv. Nagojského protokolu,
- Směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách (pouze jako analogická a inspirativní právní úprava),
- Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací obchodu s těmito druhy.

5. Paralela se zoologickými zahradami

V mnohém se nutně otevírá jak věcná, tak i právní a ekonomická paralela instituce botanické zahrady se zahradou zoologickou. Zejména jde o jejich hlavní

⁵ Viz Zicha, J.: Nová právní úprava využívání genetických zdrojů v EU a ČR. AUCI 2/2015, UK Praha, nakladatelství Karolinum, str. 117 až 127.

⁶ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Arboretum>, [cit. 18.10.2016].

funkce, role, smysl a cíle existence a činnosti. U nás i v zahraničí jsou však patrné i některé docela významné rozdíly.⁷

Prvním z nich je skutečnost, že botanické zahrady často (na rozdíl od zoologických) provozují školy. Jedná se zejména o přírodovědecké, farmaceutické či zemědělské fakulty příslušných univerzit. Zde botanické zahrady nemají právní samostatnost, ale jsou organizační složkou právnické osoby – univerzity. Poměrně časté jsou malé botanické zahrady u středních zemědělských a lesnických škol či učilišť. Zde již mnohdy ani nejde o relativně samostatnou složku (oddělenou ekonomickou jednotku), ale třeba i jen o několik zahradníků v čele s vedoucím. Pro tyto subjekty by zřejmě složitý licenční systém byl až příliš náročným a postačovala by jejich registrace státem.

Botanické zahrady jsou také často dosti propojeny s památkovou péčí. Někde jsou botanické zahrady dokonce zřizovány a provozovány různými subjekty Akademie věd. Naše botanické zahrady navíc prostřednictvím skupiny léčivých rostlin často slouží i pro zdravotnictví a farmacii.

6. Ostatní obdobné instituce a jejich právní úprava

Mnoho společenských a kulturních fenoménů je dnes v českém právním řádu více či méně upraveno. Jde například o muzea, galerie, kulturní památky včetně těch archeologických, knihovny, chráněná území ochrany přírody, včetně jeskyní atd. Výše již byly zmíněny i zoologické zahrady. Uvažuje se, čas od času, o přijetí zákona o zahrádkaření, zákona o včelařství atd. Upravenu máme myslivost a rybářství i další lidské tradiční, historické a speciální činnosti. Botanické zahrady tak v podstatě v této oblasti zřejmě zůstávají posledním významným ochranným, výchovným a přírodovědně-kulturním fenoménem, kterému se speciální právní úprava v českém právu nedostává.

7. Argumenty pro a proti přijetí zákona

Základní argument proti přijetí zákona je asi tradiční, a to, proč upravovat speciální právní úpravou něco, co již existuje a vcelku i funguje v rámci obecných právních předpisů. Nemusíme přeci upravovat každý institut speciální právní úpravou. S tím souvisejí běžné argumenty o hypertrofii, nefunkčnosti a zbytečnosti práva a o určitých malichernostech v právních úpravách. Ty jsou sice vcelku obecně dosti relevantní, nikoliv však vždy.

Základním důvodem pro přijetí samostatného speciálního zákona je zřejmě velmi specifické postavení botanických zahrad jako významných regionálních, celostátních či dokonce mezinárodních nebo evropských institucí, jejichž spole-

⁷ https://cs.wikipedia.org/wiki/Zoologick%C3%A1_zahrada, [cit. 18.10.2016].

český význam je plně srovnatelný se zoologickými zahradami, muzei, galeriemi, knihovnami, kulturními památkami atd.

Zoologická a botanická zahrada a její věcný substrát – chované zvíře nebo pěstovaná rostlina – se samozřejmě liší hlavně soukromoprávně. Zvíře dle nového občanského zákoníku není věcí (§ 493 OZ), naopak rostlina, respektive rostlinstvo, je součástí věci nemovité – pozemku (viz § 507 OZ), popřípadě je součástí souboru věcí. Mám na mysli situaci docela běžnou i v botanických zahradách, kdy jsou například kaktusy, sukulenty či jiné rostliny pěstovány v květináčích nebo jiných nádobách v příslušném substrátu a nejsou zakořeněny v půdě pozemku. Samy o sobě tak existovat nemohou. Obdobně platí pro vodní rostliny ve výstavních akváriích. Jsou zde tedy součástí věci movité. Obdobně jako u odpadu (věci) se tak může měnit právní povaha (statut) rostliny, je-li bez poškození vyzdvižena ze země či vody a někam přesazena.

Rostliny oproti zvířatům nelze týrat, pročež pro ně nemusí být žádná právně etická pravidla k jejich ochraně, která se intenzivně aplikují například u chovů v zoologických zahradách. Jen pro zasmání doplňuji, že se mne kdysi jako mladého univerzitního asistenta v recesi ptali studenti Přírodovědecké fakulty UK (myslím, že včetně pozdější ředitelky PBZ v Praze), proč již dávno nemáme i zákon o ochraně rostlin proti týrání. Na moji otázku, co by v takovém zákoně mělo a mohlo být, v legraci navrhovali formulace jako „obilí nesmí býti vymláčeno“ nebo „všeobecný zákaz bonsají“ atd. Samozřejmě, že i k rostlinám bychom se měli chovat slušně (eticky) a nezasahovat do nich poškozujícím a devastujícím způsobem, ale se zvířaty a jejich týráním je to skutečně nesouměřitelné.

Proč bychom tedy v České republice nemohli a neměli připravit a posléze i přijmout zákon o botanických zahradách, který by je právně, ekonomicky i společensky postavil na roveň jejich „slavnějším sestřím“ – zahradám zoologickým?!

8. Hlavní body obsahu navrhovaného zákona

V mnohém by jistě byl návrh zákona o botanických zahradách velmi podobný, ba totožný se zákonem o zoologických zahradách. V dimenzi památkové kulturní, zdravotnické, rostlinolékařské a zejména školské však nutně musí býti značně odlišným.

Formálně lze postupovat buď doplněním (jakýmsi zdvojením) stávajícího zákona o zoologických zahradách i o zahrady botanické. Rychlejší, schůdnější a právně i věcně čistší se mi však jeví přijetí samostatného speciálního zákona do značné míry podobného.

Lze uvažovat, že vedle klasického systému udělování licencí tak, jak existuje a funguje pro zoologické zahrady, by mohl být pro botanické zahrady zaveden i systém rychlejší a jednodušší – tedy jakási registrace. Finanční a morální podpo-

ra a uznání ze strany státu by měla být vůči botanickým zahradám srovnatelná se zahradami zoologickými.

Kontrolu státu by jistě měly vykonávat stejné subjekty jako v případě zoologických zahrad, tedy Ministerstvo životního prostředí ČR ve věcech finanční podpory, odbornosti, mezinárodních a evropských vazeb a spolupráce a celkového provozu a Česká inspekce životního prostředí ve věcech kontrolních, sankčních, zákazových a případně i nápravných.

Zákon by měl zajistit vysoký standard pěstování a prezentace našich i exotických rostlin v licencovaných botanických zahradách. Důležité ale je, aby každá zahrádka, soukromá sbírka kaktusů a sukulentů, sad či zámecká zahrada hned nebyla zvána botanickou zahradou či arboretem. Obdobně jako statut zoologické zahrady dnes v ČR nemá každé zařízení chovající větší počet zvířat.

Chybou posledních let ze strany MŽP a ČIZP jistě je, že vyžadují licenci i pro zařízení, která jsou jen expozicemi v budovách, jako jsou různá akvária, terária, krokodýlí zoo, či dokonce výstava našich sladkovodních ryb v pronajatých akváriích a prostorách Národní galerie v Praze. Taková praxe neodpovídá dle mého názoru ani evropské směrnicí, ani českému zákonu o zoologických zahradách, ale hlavně se přičí zdravému rozumu a přístupu k věci. Tato praxe by měla rychle být změněna a napravena.

Zoologická či botanická zahrada by vždy měla poskytovat návštěvnicku průřez (prohlídku) světem flory či fauny v širším slova smyslu, přičemž může občas jít i o určitou geografickou či jinou specializaci. V každém případě by pak mělo jít primárně o pozemky a až sekundárně případně i o stavby a zařízení (vybavení) na nich. Jak uvažovaný zákon o botanických zahradách, tak stávající zákon o zoologických zahradách by tak měly být doplněny o základní logickou definiční větu, že „*zahrada je tvořena pozemky, popř. i se stavbami a dalším vybavením na nich*“, jinak se dále budeme dostávat do absurdních a nelogických právních vztahů.

Zajišťování rolí a úkolů botanických zahrad v ochraně přírody a druhů plynoucích z mezinárodního, evropského i národního práva (*ex situ*, ale stále více i *in situ*) musí být v současné době již dominující jak právní úpravě, tak i faktické praxi. Je zde evidentně potřeba značného napojení na ty normy mezinárodního a evropského práva, které se ochranou biodiverzity flory, ekosystémy a stanovišti zabývají. Vzhledem k počtu pěstovaných druhů tak mají zřejmě botanické zahrady v tomto směru větší možnosti a šance než zoologické zahrady, které mohou zachraňovat jen několik set druhů chovaných v dostatečném reprodukčním množství a nepříbuznosti.

Odpovědnostní právní vztahy by v novém zákoně o botanických zahradách měly být upraveny obdobně a srovnatelně s platnou právní úpravou zákona o zoologických zahradách. Není zde důvod pro nějaké zásadní odlišnosti či odchylky.

Práce s obyvatelstvem, zejména dětmi a mládeží, ve směru ke vzdělávání a osvětě je také velmi důležitou rolí botanických zahrad, netřeba ji však právem nějak podrobněji rozvíjet a reglementovat, protože již dobře funguje prakticky.

Botanické zahrady by spolu se zahradami zoologickými měly v budoucnu hrát významnou roli při naplňování požadavku tzv. Nagojského protokolu k Úmluvě o biologické rozmanitosti (*Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity*), který byl přijat v říjnu roku 2010 v japonské Nagoji. Právní formy naplnění těchto závazků jsou v současnosti v diskusi v rámci MŽP ČR a dalších institucí.

9. Závěrem

Přijetí samostatné a speciální zákonné právní úpravy botanických zahrad se na základě výše popsaného jeví nejen potřebným, ale až přímo nezbytným. Dokonce by česká právní úprava mohla být inspirativní pro právo evropské, které bez zjevných příčin botanické zahrady, oproti těm zoologickým, dosud vůbec právně neupravuje.

V obou případech se tak může díť buď doplněním stávající platné směrnice EU a následně i z ní vycházejícího českého zákona o zahrady botanické, nebo, a to se mi zdá být jednodušší, přehlednější i rychlejší (tedy celkově vhodnější), přijetím paralelní a analogické nové (sesterské) směrnice i zákona.

Unijní i české právo dnes upravují kdejakou zbytečnost, malichernost a drobnost, tak proč tedy ne instituci tak historickou, potřebnou a tradiční jakou je botanická zahrada.

Tento můj příspěvek budiž brán jako „pomyslný výkop“ do odborné zahradnické, botanické, dendrologické a právnické, ale i politické, ekonomické a celospolečenské diskuse nad popsanou otázkou. Budu velmi rád, když vyvolá četné reakce, třeba i ty negativní.

Ostatně soudím, že botanické zahrady by v České republice měly být nejpozději od počátku roku 2020 upraveny samostatným speciálním zákonem.

10. Použitá literatura a ostatní prameny:

Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010.
Fokt, M.: Zoologické zahrady České republiky a okolních zemí. Academia, Praha 2008.

Hrouda, L. a kol. Průvodce po botanické zahradě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Karolinum, Praha 2015.

Chytrá, M.: 90 let Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity. PŘF MU Brno 2012.

Chytrá, M. – Hanzelka, P. - KaceroVský, R (ed.): Botanické zahrady a arboreta České republiky. Praha. Academia, 2010.

Janda, J.: Zoo. O zoologických zahradách a životě v nich. Ústřední nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze. Praha 1927.

Müllerová, H. – Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu. 1. vydání. Praha, Academia 2013.

Stejskal, V.: Zoologické zahrady mají vlastní zákon. České právo životního prostředí 32/2003, s. 9-26.

Zicha, J.: Nová právní úprava využívání genetických zdrojů v EU a ČR. AUCI 2/2015, UK Praha, nakladatelství Karolinum, str. 117 až 127.

www.zoo.cz

www.ubzcr.cz

Tento příspěvek vychází v rámci Programů rozvoje vědních oborů na Univerzitě Karlově – PRVOUK 02 – koordinátor Prof. Ing. Mgr. Jan FROUZ, PhD. – a je výstupem činnosti Katedry práva životního prostředí PF UK.

O autorovi:

Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., je vedoucí Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy a proděkanem pro zahraniční záležitosti na téže fakultě.

Do we need a legislation concerning botanical gardens?

Abstract

The presented article focuses on the issue of the absence of any legislation regulating botanical gardens at the national level and the European level as well. The aim of the paper is to examine whether there is a need for such legislation. Initially, the article provides a brief overview of the history of botanical gardens and characterizes the whole concept. It lists and explains the functions of botanical gardens in the past and in contemporary society. The legislation concerning them in some aspects is described. Botanical gardens are then compared to zoological gardens and the plausibility of different regulation by law is discussed. After that, a thorough analysis of the arguments for and against adoption of a new Czech Act on Botanical Gardens is provided. Finally, recommendations for a prospective new act are made and its main points are highlighted. The urgency for the new Czech law regulating botanical gardens which might also inspire European legislation is declared at the conclusion.

Key words:

botanical garden, act on botanical gardens, zoological garden

TURISTICKÉ ZNAČENÍ V EVROPĚ – PRÁVNÍ ÚPRAVA TURISTICKÉHO ZNAČENÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPY

Mgr. Eva BALOUNOVÁ, LL.M.

Úvod

Koncem léta letošního roku se objevily články spekulující o tom, že v přípravě je zákon, který by stanovil, že: „vlastník věci je povinen strpět umístění prvků turistického informačního systému na své věci“ a že „kvalifikovaní značkaři jsou oprávněni v nezbytném rozsahu vstupovat na pozemky pro umístění značky.“ Média rovněž informovala o tom, že zákon zavádí nové přestupky. „Třítisícikorunová pokuta bude hrozit tomu, kdo úmyslně zničí, poškodí, odstraní, zakryje nebo přemístí některý z prvků turistického informačního systému. Pět tisíc korun by zaplatil ten, kdo neoprávněně označí turistickou trasu v místě, kterým nevede.“¹ Následující článek si proto dává za cíl jednak upozornit na již stávající právní úpravu a za druhé provést stručný exkurz do právních úprav evropských zemí za účelem zjištění, zda takový zákon má v Evropě obdobu, a zda by se tedy český zákonodárce v budoucnu mohl případně těmito stávajícími právními úpravami inspirovat. Návrh zákona zatím ještě k polovině října 2016 nebyl podán do poslanecké sněmovny, proto je ještě možné nad jeho případným zněním vést diskuzi.

K historickému vývoji turistického značení

Dle Učebního textu pro značkaře vydaného Klubem českých turistů (KČT) má značení cest pradávný původ, skutečné značení pěších turistických tras tak, jak je známe v současnosti, však vzniklo na počátku minulého století v Německu. V druhé polovině 19. století vznikaly turistické spolky v Anglii, Rakousku, Švýcarsku, Německu, Maďarsku, Francii, Polsku a dalších zemích, současně s tím začalo organizované budování pěších značených tras v širším měřítku. V alpských zemích byla v té době vytvořena již souvislá síť tras značených jednoduchou pásovou značkou tvořenou červeným středovým pruhem a dvěma bílými okrajovými pruhy.

Historický vývoj na našem území

Pohorská jednota Radhošť, založena roku 1884, vybudovala ihned po svém založení menší síť tras značených tvarovými značkami kolem Radhoště. V roce 1888 byl založen Klub českých turistů, který měl ve svých stanovách rovněž zřizování

¹ Turistické stezky by mohly přetnout i soukromé pozemky, bez svolení majitele. Idnes.cz. 16. 8. 2016, Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zakon-turisticke-znacení-stezky-d4j-/domaci.aspx?c=A160815_212452_domaci_ale